

13 Beugel (ring, port, poort)

Vroeger werd de ijzeren beugel gesmeed door de plaatselijke dorpsmid. In elk dorp of regio is wel een smid die zo'n ring kan smeden. In Midden-Limburg kent men meestal een grote open beugel met een diameter van ongeveer 30 cm. Beide uiteinden lopen bij dit type uit in een ronde staaf van ± 50 cm lengte. Meer naar het noorden van de provincie is de beugel kleiner. De diameter van de ring staat in relatie tot de diameter van de op de baan gebruikte bollen. Alle ringen met ongeveer dezelfde diameter worden gevormd door een gesloten ring, wat wil zeggen met één staaf.

Collectie Piet Saris

Een draaiende beugel
Bedoeling van het spel is trachten de beugelbol met behulp van een slaginstrument langs de voorzijde door een in de grond gestoken ijzeren ring te spelen. In het verleden was de beugel in tegenstelling tot nu, niet vastgeankerd in de grond. De beugel werd zodanig in de grond gestoken dat hij gemakkelijk kon draaien. Op die manier oefende de beugel een wezenlijke invloed uit op het spelverloop. Uit de beschrijving van Van Torre (1758: 161), eerste uitgave 1657, wordt dit duidelijk:
"Oy steekt den rink te diep in; ik zal hem ophaelen, op dat hij ligtelyker draeyen mag".
Verder in de samenspraak merkt Ambrosius, één van de spelers op
"Een goed beginsel: ik zal soo veel ook zien te doen; maar de poort is daers tegen my gedraeyt" (Van Torre. 1758: 162).
Het draaien van de beugel door hem met de bol aan te spelen met de bedoeling de tegenstrever te hinderen was één van de knepen van het vak.
De draaiende beugel komt ook bij Calom (Minne-plicht 1626: Xie emblema) ter sprake:

Klos en beugelringen die draaibaar zijn Periode 1900-1910

De draaibare beugel bestaat uit één of twee boven elkaar geplaatste gesloten ringen waaraan een ronde staaf is gesmeed, de zogeheten gesloten draaibare ring. Verondersteld wordt dat op permanente banen de staaf in een holte valt, bijvoorbeeld een buis om soepel te kunnen draaien. Een in aarde gestoken poort zal immers niet kunnen ronddraaien. De geschiedenis leert dat kinderen met kleine 'spaentjens' de beugelbollen door de ring gooien, zodat hij er van 'ommedraait'.

Archief: Jan Aerts

Beugelringen worden op verschillende manieren in de bodem bevestigd.

Een zeer oude manier is om een gat in de grond te boren en de ring er in te slaan.

Tussen 1900 en 1950 worden veelal boomstronken of stukken stam in de grond gegraven en de ring wordt er vervolgens, al of niet heet gemaakt, ingeslagen. Dit is in deze periode de meest gangbare methode. De gesloten kleine ring, een ring